

Departament de Cultura
Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya

Política d'Adquisicions

Arxiu Comarcal del Baix Ebre

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Sumari

I	Objectius i eixos del document	2
II	Concepte de Política d'adquisicions	3
III	Marc legal i funcions de la Política d'adquisicions	3
IV	La Política d'adquisicions i els principis de provenença i Territorialitat	4
V	Patrimoni cultural, patrimoni documental i l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre	5
VI	L'Arxiu Comarcal del Baix Ebre, els altres arxius de la comarca integrats al SAC i la Política d'adquisicions de l'arxiu Comarcal	7
VII	Els ingressos ordinaris (I): els documents de la Generalitat de Catalunya al Baix Ebre	8
VIII	Els ingressos ordinaris (II): altres documents de l'administració pública	8
IX	Els ingressos extraordinaris: fons i documents de provenença privada	9
X	Les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre	10
XI	Les còpies	10
XII	Els àmbits d'actuació prioritària	11

I Objectius i eixos del document

La necessitat d'aquest document té la motivació legal del Decret 190/2009, que fixà els requisits dels arxius integrats dins el Sistema d'Arxius de Catalunya, un dels quals és que disposin del seu document de *Política d'adquisicions*.

S'entén que la definició de la *Política d'adquisicions* ha de partir de tres eixos bàsics: (1) el respecte als principis de provenença i territorialitat dels fons i documents, (2) la seva adequació a l'organització territorial comarcal i (3) la claredat plena de la situació legal dels béns del patrimoni documental adquirits, amb respecte de les convencions i normes internacionals referents al comerç de béns integrants del patrimoni cultural. En darrer terme, la *Política d'adquisicions* ha de fer concrets els principis i les normes de la Llei d'arxius i documents i de la Llei del patrimoni cultural català.

La *Política d'adquisicions* no pot preveure tota la casuística de situacions pel que fa a la destinació de fons històrics i documents, ni pretendre aportar una solució mecànica a cada cas concret. Ha d'aportar principis i criteris que facilitin una distribució ordenada, sistemàtica i coherent del patrimoni documentals i dels documents de Catalunya, molt especialment quan la seva titularitat sigui pública.

II Concepte de Política d'adquisicions

La *Política d'adquisicions* és el document que estableix els principis rectors de l'ingrés de fons, documents i col·leccions documentals que passin a formar part dels fons propis d'un Arxiu.

La *Política d'adquisicions* afecta qualsevol forma jurídica d'ingrés, sia d'un fons documental, de documents solts, grups de documents o bé de col·leccions. Pot tractar-se de compravendes, donacions, dipòsits o comodats, transferència o ingressos ordinaris, cessions temporals, etc. L'element definitori és que es tracti de béns del patrimoni documental o bé de documents que normativament hagin de passar a formar part dels fons propis d'Arxiu.

III Marc legal i funcions de la Política d'adquisicions

La Política d'adquisicions de l'Arxiu Comarcal està d'acord amb les normes i els principis que regeixen pel que fa a la captació i la compravenda de béns integrants del patrimoni cultural i a la legislació específica catalana en matèria d'arxius.

En l'àmbit de Catalunya, la Llei 10/2001, d'arxius i documents, en els articles 30.2 i 30.3 fixa la documentació que correspon rebre als arxius comarcals.

D'altra banda, el Decret 190/2009, dels requisits dels arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya, del procediment d'integració i dels Registre d'Arxius de Catalunya, en l'article 7.2 estableix que els arxius del Sistema d'Arxius de Catalunya han de disposar d'un document en què es defineixi la política d'adquisicions i ingressos del centre, on constin els tipus de fons, l'àmbit territorial, la cronologia i la forma d'adquisició, tant respecte de la documentació pública com privada.

IV La Política d'adquisicions i els principis de provenença i territorialitat

La política d'adquisicions s'ha de basar en els principis arxivístics de provenença i territorialitat; alhora, ha de tenir en compte altres elements com la relació intel·lectual i cultural vinculada amb la producció documental.

L'exercici de la política d'adquisicions presenta una casuística molt diversa i obeeix a criteris diferents com suara hem esmentat. Els fons personals, patrimonials o d'àmbit supracomarcal, sovint, s'insereixen en aquesta complexitat, on la intersecció de criteris és un element habitual. En cada cas, caldrà valorar els trets definidors del fons documental per poder aplicar una correcta política d'adquisicions.

La Política d'adquisicions es basa en dos principis bàsics de la doctrina arxivística contemporània: el principi de provenença i el principi de territorialitat.

El principi de *provenença* determina que els arxius han de facilitar la conservació, el tractament, l'accés i la difusió dels fons en el lloc on s'han creat. Tenint en compte l'estructura comarcal del mapa arxivístic català sancionada (?) per la Llei 10/2001, d'arxius i documents –i que ja té antecedents en la Generalitat republicana i en el Congrés de Cultura Catalana (1977)–, l'aplicació del *principi de territorialitat* aconsella que la distribució i la coordinació de la Política d'adquisicions tingui en compte el respecte al mapa comarcal.

Aquests principis aplicats als ingressos documentals fan referència a la creació de la documentació i al seu àmbit d'acció o referència. La comarca és el seu àmbit general, però cal introduir molts matisos que ens portaran a una flexibilització conceptual.

Cal, també, assenyalar una altra matisació en el sentit que els actuals límits comarcals no sempre es corresponen amb els límits de les relacions històriques, i, aquest fet, ens ha de comportar a una flexibilització a l'hora de valorar el factor territorial.

V Patrimoni cultural, patrimoni documental i l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre

El patrimoni documental és només una de les tipologies del patrimoni cultural, tant legalment com a resultant de la tradició de gestió documental. Segons la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, s'entén com a document tota expressió en llenguatge oral, escrit, d'imatges o de sons, natural o codificat, recollida en qualsevol mena de suport material, i qualsevol altra expressió gràfica que constitueixi un testimoni de les funcions i les activitats socials de l'home i dels grups humans, amb exclusió de les obres d'investigació o de creació.

El patrimoni documental presenta un seguit de particularitats respecte a altres elements del conjunt del patrimoni cultural. L'objecte propi, definitori dels arxius, són els documents. Per això els arxius han de prioritzar en la seva acció els fons documentals i els documents i ho han de fer d'una forma global: en la difusió, en els ingressos documentals, etc.

En el cas que no hi hagi d'altres equipaments culturals a la comarca, l'arxiu podrà desenvolupar una tasca supletòria pel territori i conservar a les seves instal·lacions els béns que els pertocaria a aquestes institucions. Però, quan les comarques disposin d'aquests equipaments culturals es coordinarà amb ells perquè cadascú desenvolupi amb normalitat les seves funcions i rebi els ingressos corresponents dels béns que ha de gestionar. Tot i això, els arxius mantindran la biblioteca especialitzada com a element de suport als seus usuaris.

I en relació als fons documentals que els arxius comarcals poden ingressar, es poden destacar els següents:

- Fons de l'administració autonòmica
- Fons de l'administració local
- Fons de l'administració perifèrica de l'Estat
- Fons de l'administració reial i senyorial
- Fons notariais
- Fons judicials
- Fons registrals

- Fons d'institucions
- Fons d'associacions i fundacions
- Fons religiosos
- Fons comercials i d'empreses
- Fons patrimonials
- Fons personals
- Fons fotogràfics
- Col·leccions

Els arxius tenen altres apartats com la biblioteca especialitzada (ens sembla millor aquesta denominació que auxiliar), l'hemeroteca i les col·leccions –que en alguns casos, també seran de documents–.

La vocació de l'Arxiu és essencialment documental i farà referència d'una manera totalment central o preferent als documents, però alhora marcarà pautes bàsiques pel que fa a les adquisicions que puguin tenir dimensió bibliogràfica (biblioteca, hemeroteca, béns bibliogràfics incorporats o annexats a fons documentals).

En el cas que no hi hagi d'altres equipaments culturals a la comarca, l'arxiu podrà desenvolupar una tasca supletòria pel territori i conservar a les seves instal·lacions els béns que els pertocaria a aquestes institucions. Però quan les comarques disposin d'aquests equipaments culturals es coordinarà amb ells perquè cadascú desenvolupi amb normalitat les seves funcions i rebi els ingressos corresponents dels béns que ha de gestionar. Tot i això, els arxius mantindran la biblioteca especialitzada com a element de suport als seus usuaris.

VI L'Arxiu Comarcal del Baix Ebre, els altres arxius de la comarca integrats al SAC i la Política d'adquisicions de l'arxiu comarcal

A la comarca del Baix Ebre a més de l'arxiu comarcal només es compta amb l'Arxiu de la Catedral de Tortosa i l'Arxiu Diocesà de Tortosa que ofereixin atenció al públic amb un horari establert si bé reduït. La política de gestió i adquisició d'aquests centres es circumscriu exclusivament a la seva pròpia documentació.

Més enllà de Tortosa no existeix cap organisme que poguéssim considerar un arxiu, ja que en cap tenen ni infraestructura, ni sistema de gestió ni personal especialitzat per a fer-se'n càrrec. La documentació pròpia municipal està sota la tutela del secretari.

Pel que respecta a entitats associatives, empreses, o institucions vàries cap d'elles te garantit els requisits necessaris per acollir-se al SAC. Com a fons documental d'especial interès podríem esmentar, per exemple, el del Registre de la propietat, el de la Comunitat de Regants o el de la Cambra de Comerç, als que, ens consta, que fins i tot s'hi ha desplaçat usuaris investigadors però que presenten les mancances esmentades.

En casos concrets s'ha constatat que tant el Campus de la Universitat Rovira i Virgili a Tortosa com la Biblioteca Marcel·lí Domingo han adquirit via cessió i/o donació alguna documentació pròpia d'arxiu però, igualment, ni en un cas ni en l'altre tenen tampoc les condicions requerides.

Atesa, doncs la visió dels organismes arxivístics de la comarca del Baix Ebre és clar concloure el paper cabdal de l'arxiu comarcal en quant a la salvaguarda del patrimoni documental d'aquella demarcació.

VII Els ingressos ordinaris (I): els documents de la Generalitat de Catalunya al Baix Ebre

En compliment de la Llei 10/2001 de 13 de juliol, d'arxius i documents, en concret del seu article 30.2. , la documentació en fase semiactiva i inactiva de:

- Delegació Territorial del Govern de la Generalitat a les Terres de l'Ebre
- Serveis Territorials d'Arquitectura, Ramaderia, Pesca i Alimentació a les Terres de l'Ebre
- Serveis Territorials dels Departament d'Ensenyament a les Terres de l'Ebre
- Serveis Territorials del Departament d'Empresa i Ocupació a les Terres de l'Ebre
- Serveis Territorials del Departament de Cultura a les Terres de l'Ebre
- Serveis Territorials del Departament de Justícia a les Terres de l'Ebre
- Serveis Territorials del Departament de Salut a les Terres de l'Ebre
- Agència Catalana de l'Aigua
- Els diferents centres educatius de caràcter públic

VIII Els ingressos ordinaris (II): altres documents de l'administració pública

En relació als ingressos ordinaris de documents de l'administració pública que no sigui la Generalitat de Catalunya, i en especial referit a l'administració local i administració perifèrica de l'Estat, la política d'adquisicions es fonamenta en el article 30.2 i 30.3 de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents i disposa com a objectius fonamentals, en els respectius àmbits territorials, ingressar els fons de les administracions públiques d'àmbit local i comarcal, sens perjudici que l'organisme originari en conservi en tot cas la titularitat. En aquest sentit l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre ha d'ingressar:

- La documentació en fase semiactiva i inactiva de l'ajuntament de Tortosa, d'acord amb el conveni establert amb el Departament de Cultura.
- La documentació en fase semiactiva i inactiva del consell comarcal del Baix Ebre Els protocols notariaus de més de cent anys del districte notarial de Tortosa.
- La documentació històrica dels municipis del Perelló, Xerta, Aldover, Tivenys, Benifallet, Alfara de Carles, Paüls. En els municipis de Roquetes, l'Ametlla de Mar i Deltebre es podria establir uns mínims de requisits per a que guardin la documentació històrica amb certes garanties i en el cas de l'Aldea, Camarles i l'Ampolla per la seva recent creació la documentació històrica no te encara prou consistència.
- La documentació de l'Administració de justícia, d'acord amb la normativa que els és aplicable. Ara per ara, l'arxiu comarcal ja te dipositat documentació del jutjat de 1era instància núm. 1, 2, 3 i 4
- Pel grau de demanda constatada la documentació més antiga del Registre Civil i del Registre de la Propietat
- Només si les condicions de capacitat i de recursos humans ho permeten aquella documentació semiactiva dels municipis de menys de deu mil habitants que així ho sol·licitessin.

IX Els ingressos extraordinaris: fons i documents de provenença privada

Pel que respecta a la documentació privada, ja que l'adquisició de la documentació pública ja resta regulada per llei, els criteris a tenir en compte a l'hora prioritzar una adquisició , més enllà de la disponibilitat dels recursos humans, econòmics i d'infraestructura , haurien de ser els següents:

1. el tractar-se o no de **patrimoni documental català**, segons la definició de la Llei de Patrimoni
2. el seu estat de vulnerabilitat i **perill de destrucció**
3. el grau de **singularitat** de la documentació i/o fons. Si d'aquella tipologia ja hi ha mostres suficients salvaguardades, tot i la seva unicitat, que ja ens permeten refer amb fonament activitats socials concretes no serà tant prioritari. Per exemple si ja es disposa del fons administratiu d'un cinema per

un període concret i n'apareixen dos més, de característiques semblants, no tindrà el mateix pes que si no se'n disposa de cap.

4. el grau d'**identitat** en les activitats socials i econòmiques de la ciutat, poblacions o comarca a on te competència l'arxiu comarcal. Per exemple, en aquesta comarca, a on l'activitat econòmica és l'agrària, la indústria de l'oli o la documentació de cooperatives o comunitats de regants, activitats amb les que se l'identifica, és prioritari poder recuperar aquest tipus d'informació enfront d'altre més genèric.
5. el grau d'**integritat** de fons. D'aquella documentació que ja existeix prèviament a l'arxiu comarcal alguna part o secció també hauria de tenir prioritat a fi de completar el fons.
6. el grau de reflex de l'activitat d'un organisme, entitat, associació o personatge **emblemàtic** de l'àrea de competència.

X Les col·leccions documentals de l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre

Tot seguint el criteri genèric en la política d'adquisicions dels arxius comarcals les col·leccions susceptibles de ser ingressades haurien de tenir un vincle clar o bé en les activitats i fons documentals de la comarca (per exemple postals; cartells; prospectes; etiquetes; etc) o bé poden ser el producte d'un col·leccionista conegut i destacat, directament lligat a la zona i que s'integrés com una de les seccions del seu propi fons personal.

XI Les còpies

Únicament es faran còpies de fons de caire privat que tenen un interès d'investigació i/o estudi. En aquest sentit cal valorar la còpia digitalitzada que s'ha fet en dues primeres fases i que caldria ampliar del fons Beguer.

XII Els àmbits d'actuació prioritària

Els objectius de conservar, tractar, donar accés i difondre el patrimoni documental que tenen assignats els arxius comarcals incorporen les següents àrees prioritàries d'actuació en relació al patrimoni documental d'àmbit local o comarcal:

- La documentació pública, d'àmbit local i comarcal, sempre que aquesta administració no disposi d'un arxiu propi per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió del patrimoni documental. En el cas d'existir un arxiu municipal a la comarca, cal una coordinació eficaç en matèria d'adquisició de fons i documents en el marc de la legislació vigent i els principis exposats en el present document.
- La documentació de les institucions, associacions i altres ens de caràcter local i comarcal que tinguin un patrimoni documental rellevant i no disposin d'un arxiu propi per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió del patrimoni documental.
- La documentació privada, de caràcter local i comarcal, sense perjudici dels casos que afectin un arxiu municipal que disposi de les condicions necessàries per garantir la correcta conservació, tractament, accés i difusió del patrimoni documental.

Per tant, la decisió perquè l'arxiu comarcal procedeixi a l'adquisició de fons o documents ha de respondre a criteris que es puguin objectivar, això és:

- Compliment de la legislació vigent en matèria d'ingrés de fons de les administracions públiques i ens vinculats
- Impacte social del conjunt documental
- Potencial de recerca
- Excepcionalitat del fons
- Possibilitats / dificultats de tractament: recursos
- Complement a la integritat d'un fons
- Complement a d'altres disciplines culturals
- Anàlisi del risc en cas que no procedir amb l'adquisició
- Presència d'altres fons similars, ja disponibles

Tortosa, setembre de 2018